

**JAHON VA MILLIY TARBIYA KONSEPSIYALARI
ASOSIDA O'QUVCHILARDA XXI ASR
KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH
METODIKASI**

Jumayeva Mukarrama Bekzod qizi,
Guliston davlat pedagogika instituti magistranti

E-mail:

mukarramajumayeva@gmail.com

Orcid: <https://orcid.org/0009-0000-5417-8363>

**METHODOLOGY FOR DEVELOPING 21st CENTURY
SKILLS IN STUDENTS BASED ON GLOBAL AND
NATIONAL EDUCATIONAL CONCEPTS**

Jumayeva Mukarrama Bekzod qizi,
Master's student of Gulistan State Pedagogical Institute

**МЕТОДИКА ФОРМИРОВАНИЯ НАВЫКОВ XXI
ВЕКА У УЧАЩИХСЯ НА ОСНОВЕ МИРОВЫХ И
НАЦИОНАЛЬНЫХ КОНЦЕПЦИЙ ВОСПИТАНИЯ**

Жумаева Мукаррама Бекзод кизи,
*магистрантка Гулистанского государственного
педагогического института*

Annotatsiya. Mazkur maqolada jahon va milliy tarbiya konsepsiyalarining integratsiyasi asosida o'quvchilarda XXI asr ko'nikmalarini shakllantirishning nazariy va metodik asoslari tahlil qilinadi. Zamonaviy ta'lim tizimida kompetensiyaviy yondashuvning ustuvorligi o'quvchilarda tanqidiy fikrlash, kreativlik, kommunikativlik va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Tadqiqot jarayonida nazariy tahlil, empirik kuzatish va tajriba-sinov metodlari qo'llanildi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, milliy tarbiya qadriyatlari va jahon pedagogik yondashuvlarining uyg'unligi o'quvchilarning shaxsiy, ijtimoiy va kognitiv rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, integrativ metodika asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni o'quvchilarda XXI asr kompetensiyalarini samarali shakllantirish imkonini beradi.

Kalit so'zlar: XXI asr ko'nikmalari, milliy tarbiya, jahon ta'lim konsepsiyalari, kompetensiyaviy yondashuv, integrativ metodika, innovatsion pedagogika.

Аннотация. В данной статье анализируются теоретические и методические основы формирования навыков XXI века у учащихся на основе интеграции мировых и национальных концепций воспитания. В условиях современной образовательной системы приоритет компетентностного подхода требует развития критического мышления, креативности, коммуникативных и кооперативных навыков. В ходе исследования использовались теоретический анализ, эмпирическое наблюдение и экспериментальные методы. Результаты показали, что интеграция национальных воспитательных ценностей и мировых педагогических подходов оказывает положительное влияние на личностное, социальное и когнитивное развитие учащихся. Кроме того, интегративная методика способствует эффективному формированию ключевых компетенций XXI века.

Ключевые слова: навыки XXI века, национальное воспитание, мировые образовательные концепции, компетентностный подход, интегративная методика, инновационная педагогика.

Annotation. This article analyzes the theoretical and methodological foundations of developing 21st-century skills in students based on the integration of global and national educational concepts. In the context of modern education, the priority of a competency-based

approach necessitates the development of critical thinking, creativity, communication, and collaboration skills. The study employs theoretical analysis, empirical observation, and experimental methods. The findings indicate that the integration of national educational values with global pedagogical approaches positively influences students' personal, social, and cognitive development. Furthermore, an integrative methodology enhances the effective formation of key 21st-century competencies in the learning process.

Key words: *21st-century skills, national education, global educational concepts, competency-based approach, integrative methodology, innovative pedagogy.*

KIRISH

XXI asrda globallashuv va raqamli transformatsiya jarayonlari ta'lim tizimining mazmuni va maqsadlarini tubdan o'zgartirmoqda. An'anaviy bilimga yo'naltirilgan yondashuv o'rnini kompetensiyaviy yondashuv egallab, unda o'quvchining faol subyekt sifatidagi roli ustuvor ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtai nazardan, XXI asr ko'nikmalari sifatida tan olinadigan tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish, kreativlik, kommunikatsiya va hamkorlik kabi kompetensiyalarni shakllantirish zamonaviy ta'limning asosiy vazifalaridan biri sifatida qaralmoqda. Biroq, global ta'lim konsepsiyalarining joriy etilishi milliy tarbiya tizimi bilan uyg'unlashmagan holda amalga oshirilsa, bu o'quvchilarning milliy identiteti va qadriyatlariga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu bois, jahon pedagogik tajribasi va milliy tarbiya konsepsiyalarini integratsiyalash masalasi ilmiy va amaliy jihatdan dolzarb hisoblanadi. Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi o'quvchilarda XXI asr ko'nikmalarini shakllantirishda jahon va milliy tarbiya konsepsiyalarining uyg'unligiga asoslangan metodik tizimni ishlab chiqish va uning samaradorligini asoslashdan iborat.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Zamonaviy ta'lim tizimida XXI asr ko'nikmalarini shakllantirish masalasi global pedagogikaning markaziy yo'nalishlaridan biri sifatida keng o'rganilmoqda. Xususan, kompetensiyaviy yondashuv asosida ta'limni tashkil etish g'oyasi xalqaro tadqiqotlarda keng yoritilgan bo'lib, unda o'quvchilarning faqat bilim egallashi emas, balki amaliy faoliyatga tayyorligi muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu yondashuvni asoslab berishda Trilling va Fadel (2009) XXI asr ko'nikmalarini ta'lim tizimining asosiy komponenti sifatida ko'rsatib, ularni o'quvchilarning muvaffaqiyatli ijtimoiylashuvi uchun zarur deb hisoblaydi. Shuningdek, ular ta'limda kreativlik, tanqidiy fikrlash va hamkorlik ko'nikmalarining ustuvorligini ta'kidlaydi. Bundan tashqari, xalqaro miqyosda OECD tomonidan olib borilgan tadqiqotlar ham ta'lim sifati va o'quvchilarning funksional savodxonligi o'rtasidagi bog'liqlikni ochib beradi. OECD (2018) hisobotlarida o'quvchilarning real hayotiy vaziyatlarda

bilimlarni qo'llash qobiliyati asosiy baholash mezonini sifatida qaraladi. Bu esa kompetensiyaviy yondashuvning amaliy ahamiyatini yanada kuchaytiradi.

Milliy tarbiya konsepsiyalariga oid tadqiqotlarda esa shaxsning ma'naviy-axloqiy rivojlanishi, milliy qadriyatlar va an'analar asosida shakllanishi muhim o'rin egallaydi. O'zbekiston pedagogik merosida bu masala Sharq mutafakkirlari, jumladan, Alisher Navoiy, Abu Nasr Forobiy va Abdulla Avloniy asarlarida keng yoritilgan bo'lib, ularda tarbiya va ta'limning uzviyligi, shaxs kamolotida axloqiy qadriyatlarning ahamiyati alohida ta'kidlanadi. Ayniqsa, Avloniy (1913) ta'lim va tarbiya jarayonini "hayot-mamot masalasi" sifatida baholab, uning jamiyat rivojidagi rolini chuqur asoslab bergan.

Zamonaviy tadqiqotlarda esa jahon va milliy ta'lim konsepsiyalarini integratsiyalash masalasi tobora dolzarb bo'lib bormoqda. Banks (2008) madaniyatlararo ta'lim nazariyasida global va milliy qadriyatlarning uyg'unligini ta'lim samaradorligini oshiruvchi omil sifatida ko'rsatadi. Shu bilan birga, Fullan (2013) ta'lim tizimini modernizatsiya qilish jarayonida innovatsion yondashuvlar bilan bir qatorda, madaniy kontekstni hisobga olish zarurligini ta'kidlaydi. Shuningdek, Vygotsky (1978) ning ijtimoiy-konstruktivistik nazariyasi ham ushbu tadqiqot uchun muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi. Unga ko'ra, o'quvchilarning bilim egallashi ijtimoiy hamkorlik jarayonida amalga oshadi, bu esa hamkorlik va kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, mavjud tadqiqotlar asosan alohida yo'nalishlarda ya'ni yoki global kompetensiyalarni rivojlantirish, yoki milliy tarbiya masalalariga qaratilgan. Biroq, ularning integratsiyasi asosida kompleks metodik tizim ishlab chiqish masalasi yetarli darajada o'rganilmagan. Mazkur tadqiqot aynan shu bo'shliqni to'ldirishga qaratilganligi bilan ilmiy yangilik kasb etadi.

METODOLOGIYA

Tadqiqotda kompleks metodologik yondashuv qo'llanilib, u nazariy va empirik metodlarning uyg'unligiga asoslanadi. Nazariy bosqichda zamonaviy pedagogik adabiyotlar, xalqaro ta'lim standartlari va milliy pedagogik meros chuqur tahlil qilindi, bu esa tadqiqotning konseptual asoslarini shakllantirishga xizmat qildi. Empirik bosqichda esa kuzatish, so'rovnomalar va tajriba-sinov metodlari orqali ishlab chiqilgan metodikaning amaliy samaradorligi o'rganildi. Tadqiqotning metodologik asosini kompetensiyaviy, integrativ va shaxsga yo'naltirilgan yondashuvlar tashkil etadi. Kompetensiyaviy yondashuv o'quvchilarning amaliy faoliyatga tayyorligini ta'minlashga qaratilgan bo'lsa, integrativ yondashuv jahon va milliy qadriyatlarni o'zaro uyg'unlashtirish imkonini beradi. Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv esa o'quvchining individual xususiyatlari va ehtiyojlarini hisobga olishni nazarda tutadi.

Tadqiqot doirasida ishlab chiqilgan metodik model jahon pedagogik yondashuvlari va milliy tarbiya qadriyatlarining o'zaro integratsiyasi orqali innovatsion ta'lim metodlari asosida XXI asr ko'nikmalarini shakllantirishga yo'naltirilgan tizim sifatida qaraldi.

TADQIQOT NATIJALARI

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, jahon va milliy tarbiya konsepsiyalarining integratsiyasi asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni o'quvchilarning kompetensiyalarini sezilarli darajada rivojlantiradi. Tajriba-sinov ishlari davomida interaktiv va o'quvchi markazli muhitni tashkil etish, shuningdek, milliy qadriyatlarni ta'lim mazmuniga singdirish o'quvchilarning o'qishga bo'lgan motivatsiyasini oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qilgani aniqlandi. Innovatsion pedagogik metodlar, xususan, muammoli vaziyatlar asosida o'qitish, loyihaviy faoliyat va rolli o'yinlar orqali o'quvchilarning tanqidiy fikrlash va kommunikativ ko'nikmalari samarali rivojlandi. Olingan natijalar statistik tahlil asosida ham tasdiqlandi va bunda o'quvchilarning hamkorlik, muammolarni hal qilish hamda kreativ yondashuv ko'nikmalarida ijobiy o'sish kuzatildi. Shu bilan birga, milliy tarbiya elementlarining qo'llanilishi o'quvchilarning ijtimoiy va axloqiy rivojlanishiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatdi.

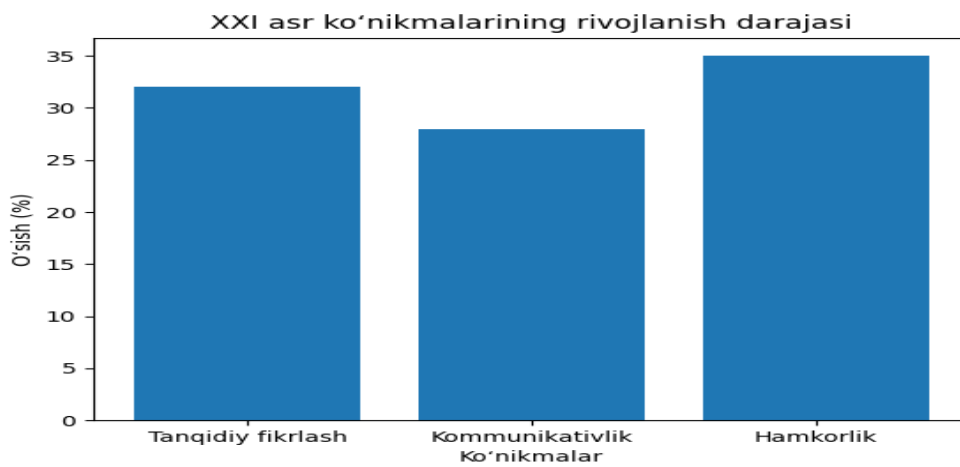
Tadqiqot natijalarini tizimli ravishda baholash maqsadida tajriba-sinov ishlari davomida o'quvchilarning asosiy XXI asr ko'nikmalaridagi o'zgarish dinamikasi aniqlashtirildi. Olingan natijalar miqdoriy tahlil asosida umumlashtirilib, quyidagi jadvalda aks ettirildi.

Ko'nikmalar	O'sish (%)
Tanqidiy fikrlash	32
Kommunikativlik	28
Hamkorlik	35

Jadval 1. XXI asr ko'nikmalarining rivojlanish ko'rsatkichlari

Jadval ma'lumotlari shuni ko'rsatadiki, eng yuqori o'sish hamkorlik kompetensiyasida kuzatilgan bo'lib, bu integrativ metodika asosida tashkil etilgan guruhli faoliyat va interaktiv metodlarning samaradorligi bilan izohlanadi. Tanqidiy fikrlash ko'nikmasining sezilarli darajada rivojlanishi esa muammoli vaziyatlarga asoslangan o'qitish texnologiyalarining qo'llanilishi bilan bog'liq. Kommunikativlik ko'rsatkichlarining nisbatan pastroq, ammo barqaror o'sishi esa o'quvchilarning nutq faoliyatiga bosqichma-bosqich jalb etilganligi bilan tushuntiriladi.

Natijalarni vizual ifodalash maqsadida diagrammadan foydalanildi, bu esa ko'rsatkichlar o'rtasidagi farqlarni yanada aniqroq tahlil qilish imkonini beradi.

Diagrammada ko'rinib turibdiki, barcha ko'nikmalar bo'yicha ijobiy o'sish tendensiyasi mavjud. Ayniqsa, hamkorlik ko'nikmasining yuqori darajada rivojlanishi shuni ko'rsatadiki, jahon ta'limidagi collaborative learning yondashuvi milliy tarbiya elementlari bilan uyg'unlashganda yanada samarali natija beradi. Tanqidiy fikrlash ko'rsatkichlarining yuqoriligi esa o'quvchilarning mustaqil fikr yuritish qobiliyati shakllanayotganini anglatadi. Kommunikativlikdagi o'sish esa o'quvchilarning ijtimoiylashuv darajasi ortib borayotganini tasdiqlaydi.

Umuman olganda, diagramma va jadval natijalari integrativ metodikaning samaradorligini empirik jihatdan tasdiqlaydi hamda jahon va milliy tarbiya konsepsiyalarining uyg'unligi o'quvchilarning kompleks rivojlanishiga xizmat qilishini ko'rsatadi.

MUHOKAMA

Tadqiqot natijalari zamonaviy pedagogik nazariyalar va xalqaro tadqiqotlar bilan uyg'unlikda bo'lib, ular XXI asr ko'nikmalarini shakllantirishda integrativ yondashuvning muhimligini tasdiqlaydi. Xususan, global ta'lim konsepsiyalari o'quvchilarning amaliy va kognitiv kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qilsa, milliy tarbiya konsepsiyalari ularning axloqiy va madaniy shakllanishini ta'minlaydi. Shu jihatdan, mazkur ikki yo'nalishning o'zaro uyg'unligi ta'lim samaradorligini oshiruvchi muhim omil sifatida namoyon bo'ladi. Tadqiqot shuni ham ko'rsatdiki, faqat global yondashuvlarga asoslangan ta'lim modeli o'quvchilarda milliy qadriyatlarining zaiflashuviga olib kelishi mumkin, aksincha, faqat an'anaviy tarbiya elementlariga tayanish esa zamonaviy ko'nikmalarni rivojlantirish imkoniyatlarini cheklaydi. Shu bois, ularning integratsiyasi pedagogik jihatdan eng maqbul strategiya sifatida baholanadi. Bundan tashqari, o'qituvchilarning metodik tayyorgarligi va innovatsion yondashuvlarni qo'llash darajasi ham ushbu jarayonning samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatishi aniqlangan.

XULOSA

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, jahon va milliy tarbiya konsepsiyalarining uyg'unligi asosida ishlab chiqilgan metodik tizim o'quvchilarda XXI asr ko'nikmalarini samarali shakllantirish imkonini beradi. Tadqiqot natijalari integrativ yondashuvning ustunligini tasdiqlab, ta'lim jarayonini modernizatsiya qilishda ushbu yondashuvdan keng foydalanish zarurligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, mazkur metodikani amaliyotga joriy etish o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish, ta'lim mazmunini yangilash va innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash bilan uzviy bog'liq ekanligi aniqlangan. Kelgusida ushbu yo'nalishda olib boriladigan tadqiqotlar ta'lim sifatini yanada oshirish va o'quvchilarning global hamda milliy muhitga moslashuvchanligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Avloniy, A. (1913). Turkiy guliston yoxud axloq. Toshkent.
2. Banks, J. A. (2008). An introduction to multicultural education (4th ed.). Pearson.
3. Bekzodovna, J. M., & Akbarovna, D. G. (2023). Innovative methods and tools in higher education. *Science and Innovation*, 2(11), 708-715.
4. Jumayeva, M. (2024). Organizing primary education process on the base of international experiences and developing critical and creative thinking. *Science and innovation*, 3(B4), 73-75.
5. Fullan, M. (2013). *Stratosphere: Integrating technology, pedagogy, and change knowledge*. Pearson.
6. Jumayeva, M. (2022). Islom ma'rifatining ta'lim-tarbiya sivilizatsiyasiga ta'siri. *Eurasian Journal of Social Sciences, Philosophy and Culture*, 2 (8), 41–44. *извлечено от* <https://inacademy.uz/index.php/ejsspc/article/view/3419>.
7. OECD. (2018). *The future of education and skills: Education 2030*. OECD Publishing.
8. Jumayeva, M. (2022). Uyg'onish davri allomalarining pedagogika va ta'limtarbiyaga o'zgacha yondashuv asosidagi qarashlari tahlili. *Science and innovation*, 1(B5), 26-29.
9. Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. Jossey-Bass.
10. Jumayeva, M., Quvvatova, G., & Dovurova, G. (2023). Innovative methods and tools in higher education. *Science and innovation*, 2(B11), 713-720.
11. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.
12. Forobiy, A. N. (2001). *Fozil odamlar shahri*. Toshkent: Fan.
13. Navoiy, A. (2000). *Mahub ul-qulub*. Toshkent: G'afur G'ulom nashriyoti.
14. Jumayeva, M. B. (2025). Use of educational methods in pedagogy. *Икпро журнал*, 14(02), 168-174.
15. Umidjon, G., & Mukarrama, J. (2022). Used in lesson processes efficiency of interactive methods. *Ta'lim va rivojlanish tahlili onlayn ilmiy jurnali*, 161-162.
16. Jumayeva, M., & Rashidova, M. (2022). The role of using game technology in the educational process. *Science and innovation*, 1(B8), 1448-1452.
17. Kamiljanovna, Z. D., O'G'Li, A. S. J., & Jumayeva, M. B. (2022). The Analysis Of Higher Order Thinking Skills. *Science and innovation*, 1(Special Issue 2), 672-676.